

31 mars 2023

Landsbygds- och Infrastrukturdepartementet
103 33 Stockholm

Endast via e-post:
n.remissvar@regeringskansliet.se
asa.wideback@regeringskansliet.se

DIARIENUMMER N2022/02083

REMISSYTTRANDE: BÄTTRE FÖRUTSÄTTNINGAR INOM DJURENS HÄLSO- OCH SJUKVÅRD (SOU 2022:58)

Evidensia Djursjukvård erbjuder vård för hundar, katter, exotiska djur och hästar. På lokala djurkliniker och specialiserade djursjukhus i hela Sverige får sällskapsdjur och hästar hjälp med förebyggande friskvård, primärvård, akutvård, avancerad kirurgi och rehabilitering. Tillsammans tar våra engagerade medarbetare emot över 500 000 patientbesök per år. Evidensia har som en av djursjukvårdsbranschens största aktörer tagit del av rubricerad utrednings slutbetänkande och vill framföra följande synpunkter på delar av utredningen, relevanta för Evidensias verksamhetsområden.

Allmänt

Först och främst vill vi betona vikten av att utredningen har genomförts för att skapa hållbara förutsättningar inom djursjukvårdsbranschen på lång sikt. Vi har länge saknat uppdaterade föreskrifter som är ikapp med den moderna djursjukvården och det är avgörande att branschen är reglerad med uppdaterad lagstiftning för att uppnå dessa hållbara förutsättningar. Enligt direktivet undersökte utredningen vilka åtgärder som behövs för att säkerställa en hållbar och effektiv djurhälso- och sjukvård på lång sikt, och vi anser att utredningen har uppnått detta till viss del.

Utredningen initierades främst på grund av Sveriges brist på narkoskompetens inom djursjukvården, vilket under senare år har lett till att flera akutdjursjukhus tvingats stänga under jourtid. Detta hotar landets djurskydd, men tyvärr har utredningen inte helt lyckats hitta en permanent lösning på detta problem. Evidensia anser dock att det är positivt att godkända djurvårdare enligt förslaget nu kan arbeta på eget ansvar, eftersom detta på sikt kan komma att öka kompetensen hos djurvårdarna.

Förslagen om behörighetsfrågan inom djurhälsopersonalens roller (specifikt vem som får initiera och passa narkos) och resursbehovet (att SLU måste fortsätta utöka antalet utbildningsplatser för både veterinärer och djursjukskötare) är särskilt viktiga för kompetensförsörjningen i branschen.

Narkoskompetensen och behörigheten är avgörande för branschens framtid, och det är också viktigt att tillhandahålla tillräckliga utbildningsresurser för att utveckla branschen. **Vi ser mycket positivt på förslaget att nya så kallade "övergångsregler" skall kunna gälla, så att dagens nuvarande djurvårdare på nivå 3 kan examineras till legitimerade djursjukskötare. Detta är av största vikt för branschens möjlighet att kunna säkerställa djurskyddet i Sverige, i synnerhet i glesbygdsområden. Om inte denna möjlighet ges kommer flera jouröppna djursjukhus kunna tvingas stänga sin akutmottagning nattetid i avsaknad av narkoskompetent personal.** Även mindre kliniker som fyller en viktig funktion i glesbygd, kan tvingas stänga sin normala akutkirurgiska verksamhet, då bristen på legitimerad djursjukskötarpersonal är betydande. I tillägg till detta finns risken att dagens utbildade djurvårdare nivå 3 lämnar branschen om arbetsuppgifter de idag utbildats för, tas bort. Den redan hårt utsatta branschen kommer då att drabbas av betydande kompetenstapp och arbetskraftstapp även dagtid för djurvårdsinstanserna. Förslaget innebär även att **dagens undantag för denna yrkeskategori måste förlängas** tills det att de hunnit inhämta sin nya examen.

Orsakerna till den nuvarande bristen på legitimerade veterinärer och djursjukskötare är flera. En av de största faktorerna är att Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU) inte har lyckats uppfylla sitt regleringsbrev genom att utbilda tillräckligt många studenter enligt arbetsmarknadens efterfrågan. Få i branschen eller inom akademien hade kunnat förutspå att antalet husdjur i Sverige skulle öka dramatiskt och att efterfrågan på djursjukvård skulle öka i den mån som skett under de senaste femtio åren. Prognoserna som delvis baserats på pensionsavgångar har vilselett och det är en tung och långsam apparat att styra om och utöka utbildningsplatserna. Under de senaste tio åren har endast 40% av de som tagit ut svensk veterinärlegitimation utbildats av SLU. Det faktum att enbart SLU har examensrätt i djursjukvårdsutbildningar i Sverige har också visat sig vara problematiskt då utbildningsomfattningen blir kapacitetsstyrd från lärosätet. Den allvarliga veterinärbristen drabbar nu även Sveriges lantbruksuniversitet och skapar ett moment 22, där alltför få veterinärer finns tillgängliga för att utbilda nya, bedriva veterinärmedicinsk forskning i önskad omfattning samt ersätta pensionsavgångar. Koncentrationen av utbildningsplats förlagd till Uppsala för både leg. djursjukvårdare och leg. veterinär har ytterligare ansträngt utbildningskapaciteten lokalt för de två yrkesgrupperna som behöver dela utrymme och patientunderlag på Universitetsdjursjukhuset. Samverkan med branschens behöriga veterinärer och möjlighet till nya sätt att utbilda i teoretiska och praktiska moment är framgent essentiell och nya föreskrifter bör möjliggöra detta. **Förslaget om att ombesörja distansutbildning för leg. djursjukskötare ses av Evidensia som extra viktigt.**

Sammansättningen i utredningens expertgrupp förvånade Evidensia. Vi ser kritiskt på att endast en person från den privata djursjukvården, som står för en absolut majoritet av djursjukvården i Sverige, fick representera branschen. Relevant fackförbund, som organiserar alla djursjukskötare, var inte ens inkluderade i expertgruppen medan organisationer med smalare sårintressen hade en plats i samma gruppering utan att ha samma legitimitet som arbetstagar- eller arbetsgivarorganisationer.

Evidensias särskilda kommentarer

5. Det statliga åtagandet för veterinär service och smittskyddsberedskap

5.11.2 Utredningens överväganden och förslag

Evidensias åsikter om förslagen angående det statliga åtagandet för veterinär service och smittskyddsberedskap är tudelade. Vi stöder utredningens förslag att det operativa ansvaret för smittskyddsberedskapen ska ligga kvar på Distriktsveterinärerna, men är oroliga över förslaget att stänga Distriktsveterinärernas kliniker nattetid, särskilt med avseende på hästar, men även landets samtliga djur. Utredningen påpekar dock att det är ett fåtal besök under de kritiska timmarna, och att veterinärerna behövs framför allt under dagtid då efterfrågan är störst. För att en stängning skall kunna ske nattetid bygger detta på att det geografiska området noga utretts i avseende av behov och efterfrågan, att det finns en jourtelefon tillgänglig som utredningen också föreslår, och en absolut nödvändig avlivningstjänst för att förhindra djurlidande. Evidensia anser också att det är nödvändigt att man först prövar detta i ett pilotprojekt.

5.12.3 Distriktsveterinärernas etablering ska grundas på en marknadsanalys

Evidensia stöder också utredningens förslag att Distriktsveterinärerna ska göra en konkurrens- och etableringsanalys före de startar en ny verksamhet, och att det ska göras en etableringsanalys på vardera Distriktsveterinärsenhet vart sjätte år för att säkerställa att man inte bedriver konkurrens med privata alternativ på orten, samt att denna är offentlig. Vi anser att marknadsanalysen kommer att vara helt central, och att det är viktigt att den görs utifrån faktiska och aktuella omständigheter och håller tidsramen. Vi hoppas även att denna analys och fördelning kan ge ökad möjlighet till en rättvis fördelning av statligt stöd till de privata aktörer som bedriver kostsam och olönsam jourverksamhet men upprätthåller och säkerställer djurskyddet i landet nattetid.

5.14 Övriga villkor för Distriktsveterinärernas veterinära tjänster

I punkten föreslås att Distriktsveterinärerna inte längre ska begränsas av begreppen primärvårdsnivå och begränsad utrustning när det gäller vilken typ av verksamhet de får bedriva. Detta har skapat oro inom den privata djursjukvårdsbranschen, eftersom det finns en rädsla för att Distriktsveterinärerna nu i högre grad än som redan skett kommer att öppna konkurrerande specialistkliniker och erbjuda avancerad kirurgi med statlig subventionering. Vi litar dock på att detta inte är förenligt med deras kärnuppdrag, och att föreslagna etableringsanalyser kraftfullt kommer att motverka detta.

6. Behörighetsreglering inom djurens hälso- och sjukvård

6.5 Vad har behörighetsregleringen inneburit för verksamheter inom djurens hälso- och sjukvård?

Införandet av legitimationskravet för djursjukskötare år 2010 har trots de dåvarande övergångsreglerna lett till en flaskhals och brist på narkoskompetens i djursjukvårdsbranschen i Sverige. Detta har i sin tur eskalerat till att flera akutdjursjukhus har tvingats stänga under jourtid, vilket allvarligt äventyrat djurskyddet lokalt. För att hantera denna brist infördes undantagsregler från behandlingsförbudet redan 2017, som löper ut den 31 december 2023. Om djurvårdare på nivå 3 inte längre får söva djur efter 2029, kommer det återigen uppstå brist på narkoskompetens och de legitimerade djursjukskötarna kommer i högre grad tvingas arbeta främst kvällar, helger, nätter och på operation under dagtid.

Evidensia hoppas att många av de idag väl utbildade djurvårdarna på nivå 3 kommer att vilja studera och validera sin kunskap och få legitimation, men det är svårt att förutse hur många som kommer att ha möjlighet till studier vid sidan av familj och arbete. Från och med den 1 januari 2024 kommer det inte att utbildas fler djurvårdare på nivå 3 och därefter är det bara de legitimerade som får söva djur. Ännu en viktig tidsfaktor är att det tar flera år för en nyexaminerad Leg djursjukskötare att uppnå kompetens för att söva kritiska patienter.

6.8 Behörighetsreglering för djurvårdare

6.8.1 Utredningens överväganden och förslag

I utredningen föreslås möjlighet för djurvårdare på nivå 3 att validera sina kunskaper och tilldelas legitimation för djursjukskötare. Evidensia är mycket positiva till detta förslag, om vi tvingas stå inför det faktum att dagens nivå 2 och 3 försvinner.

Yrkeskategorin djurvårdare nivå 3 fyller idag en viktig funktion både gällande att ge vissa typer av läkemedel och att passa narkos. Intresseorganisationer argumenterar för att narkospassning är en avancerad uppgift som inte bör läggas i händerna på icke högskoleutbildad personal, när kraven på den kirurg som utför ingreppet är höga. Att vi idag inom djursjukvården bedriver så pass avancerad kirurgi att narkoskunskaperna måste följa nivån. Vi håller med om detta gällande avancerade ingrepp på specialiserade djursjukhus, där vi som företag givetvis tillser att kunskapen hos inblandade är adekvat. Dock skall man vara medveten om att majoriteten av den planerade kirurgi och även akutkirurgi som bedrivs i landets alla hörs inte handlar om ingrepp i brösthåla eller andra riskfyllda områden, utan kirurgiska ingrepp i bukhåla eller kroppen utsida. Läger vi kraven för högt för djursjukvårdens personal kommer vi stå utan möjligheter att alls söva. Vi har varken sett någon ökad komplikationsförekomst eller allvarliga incidenter inom narkos sedan Nivå 3-kategorin tillkom. Tvärtom utbildas dessa idag internt på en nivå som många gånger överstiger narkoskompetensen hos de ansvariga veterinärerna och systemet har fungerat bra, med en säkerställd reell och formell kompetens. Vi hade allra helst sett att dagens Nivå 3 hade permanentats i sin roll eller att det skapas en ny personalkategori eller yrkestitel som motsvarar dagens nivå 3 fullt ut, så att de kan behålla och fortsatt utöva sin narkoskompetens.

Evidensia anser att det är beklagligt att den föreslagna framtida yrkesrollen för godkända djurvårdare inte ska få initiera och övervaka narkos. Utredningen motiverar sitt förslag med att djurvårdarna inte bör få utföra arbetsuppgifterna som idag omfattas av undantaget eftersom de inte står under tillsyn, men föreslår samtidigt att nya yrkesgruppen godkänd djurvårdare ska tillhöra djurhälsopersonalen och därmed stå under tillsyn. Narkoskompetens är redan en bristvara i branschen, så att begränsa detta ytterligare blir ett allvarligt bakslag.

Möjligheten för nivå 3 att valideras till leg. djursjukskötare efter examination är, förutsatt att de ges tid och möjlighet för studier, dock en acceptabel lösning för att bibehålla kompetensen hos nuvarande djurvårdare på nivå 3 kvar i branschen. Möjligen kan detta hålla kvar en del av dagens utbildade Nivå 3:or inom djursjukvården, om de får möjlighet att utvecklas vidare. Förslaget gynnar även den kompetensbrist som idag finns inom narkospassning på häst, där ett tillskott av fler legitimerade djursjukskötare skulle öka möjligheterna till hästkirurgi.

Utbildning för godkända djurvårdare

Evidensia föreslår att utbildningskraven för godkända djurvårdare skall överensstämma med kraven i den gymnasiala utbildningen inom djursjukvård från naturbruksgymnasierna. Vi menar att det yrkesprov som parter i branschen tagit fram kan användas som examination för att ansöka om yrkestiteln godkänd djurvårdare, vilket skulle kunna ersätta individuell prövning av varje enskild ansökan. Evidensia vill gärna bidra till Jordbruksverkets arbete med att ta fram föreskrifterna för de godkända djurvårdarna.

Det är också viktigt att Jordbruksverket har beredskap för att kunna hantera ansökningar skyndsamt eftersom handläggningstiden kommer att påverka den sökandes inträde på arbetsmarknaden. Verksamheterna inom djursjukvården anställer sommarpersonal redan under tidig vår. Behörig djurhjälsopersonal får anställning under förutsättning att individen blir godkänd djurvårdare vid examen. Om handläggningstiden på Jordbruksverket drar ut på tiden (vilket det ofta kan göra) kan anställningens start passeras, vilket leder till att personen inte kan utföra de arbetsuppgifter som hen förväntades kunna utföra.

6.9 Godkännande av yrkestitlar

Evidensia delar utredningens förslag om att samtliga yrkestitlar som åtnjuter skydd enligt Patientsäkerhetslagen självklart bör omfattas av titelskydd även inom djurens hälso- och sjukvård. Detta för att minska förväxlingsrisken och förtydliga för djurägare, vårdgivare/remittenter och allmänhet samt minska risk att djurens välfärd och djurskyddet kan ifrågasättas.

Utredarens uppdrag är enligt Evidensia att analysera det framtida resursbehovet av olika yrkeskategorier inom djurens hälso- och sjukvård. För att säkerställa en hållbar och långsiktigt välfungerande hälso- och sjukvård för djur bör kompetenssäkring ske för samtliga av djurhjälsopersonalens olika yrkesgrupper som en del i att säkerställa framtida kompetent bemanning. Evidensia delar därmed *inte* utredningens syn om att en översyn av vidareutbildning för sjukgymnaster/fysioterapeuter (för att kunna bli godkända) inte kan ligga inom utredningens direktiv. En långsiktig lösning är motiverad även för denna yrkesgrupp inom djurens hälso- och sjukvård och djurhjälsopersonalen. Frågan om vidareutbildning för sjukgymnaster/fysioterapeuter behöver lyftas i annat sammanhang av lagstiftaren om det inte kan hanteras i nuvarande utredning.

Evidensia anser även att utredningen borde ha föreslagit att yrkestiteln leg. sjuksköterska inom humansjukvården bör valideras för att även gälla leg. djursjukskötare.

7. Resursbehovet inom djurens hälso- och sjukvård

7.4.2 En stor andel veterinärer utbildas i andra länder

Evidensia delar utredningens slutsats att det råder brist på både veterinärer och djursjukskötare. Utredningen noterar att det finns många verksamma veterinärer i Sverige som har utbildning från andra länder, och visar också en graf över minskningen i antalet studenter som ansöker om studiemedel för att studera till veterinär inom EU sedan 2010. Vi förstår att tidsramarna inte medgivit en djupare analys av detta men tror att utredningen skulle ha gynnats av att undersöka bakgrunden till minskningen.

7.10.2 Utbildningsplatser på veterinär- och djursjukskötartutbildningarna

Evidensia välkomnar utredningens förslag om ett utökat antal platser vid veterinär- och djursjukskötartutbildningen. Vi tror dock att uppdraget till SLU kunnat formuleras tydligare och att regeringen tydligare kunde ge SLU i uppdrag att utreda möjligheten till verksamhetsförlagd utbildning för veterinärstudenter, liknande den som erbjuds för djursjukskötarstudenter. Evidensia bistår gärna i ett sådant upplägg. Dessutom hade en utredning om hur man kan minska beroendet av Universitetsdjursjukhuset (UDS) för internationell ackreditering kunnat ingå i utredningen om tiden medgett ett större uppdrag. Frågor om ifall SLU kan ackrediteras enligt ESEVT utan ett dygnet-runt-öppet UDS och hur andra jämförbara länder har löst detta är av intresse med dagens kompetensbrist. Ju fler individer vi kan utbilda i Sverige, desto lättare kan vi säkerställa de svenska kraven på kompetens och lagefterlevnad i den idag alltmer reglerade verksamheten. Utbildningarna i andra länder skiljer sig avsevärt inom vissa områden, såsom antibiotikaanvändning och förebyggande vårdhygien, där Sverige ligger i framkant globalt. Idag behöver all den personal som söker sig till Sverige från andra länder vidareutbildas internt inom såväl dessa områden, som lagstiftning och språk.

7.10.4 Journal ska som huvudregel föras på svenska men undantag bör tillåtas

Förslaget från utredningen att tillåta undantag från kravet på svenska som journalspråk välkomnas av Evidensia. Det finns ett behov inom den svenska djursjukvården att föra journal på engelska, och en sådan förändring skulle också underlätta rekryteringen av utländska veterinärer med eftertraktade kompetenser.

8. Tillsyn inom djurens hälso- och sjukvård

Förslaget från utredningen om verksamhetstillsyn välkomnas av Evidensia då det skulle innebära en ökad trygghet för konsumenten av djursjukvård, att veta att den valda kliniken bedriver en seriös verksamhet med säkerställd lagefterlevnad. Tryggheten stärks även för arbetstagaren och minskar stressen för individuella veterinärer. För närvarande kan man som veterinär hamna i Ansvarsnämnden på grund av organisatoriska orsaker som man som arbetstagare inte har kontroll över, men det föreslagna förslaget skulle avhjälpa den stressen. Kort sagt innebär förslaget en anpassning av regelverket till verkligheten, vilket skulle leda till en professionalisering av hela branschen. Det skulle dock också ställa högre krav på verksamheterna inom branschen och en viss kulturförändring av ett tidigare mycket självständigt arbetssätt, inklusive att verksamhetsansvariga har kontroll och styrning över alla processer i verksamheten, såsom administrativa flöden, resursfördelning, kompetensplanering och schemaläggning.

8.7.8 System för uppgifter om verksamheter inom djurens hälso- och sjukvård

Här vill Evidensia betona att de IT-system som föreslås för Jordbruksverket att använda vid behandling av verksamhetstillsynsuppgifter elektroniskt, måste vara uppdaterade och kompatibla med de system som används inom branschen (de behöver ha interoperabilitet). Idag finns krav på leverans av data till SJVs system - som inte "pratar" med de i privata branschen största journalsystemen. Detta kräver stora resurser och handpåläggning och skapar risker för missar i dataöverföringen. Skall rapporteringen utökas måste systemen finnas på plats och uppdateringar ombesörjas av Jordbruksverket.

9. Konsumenters möjligheter att jämföra kostnader

9.3.1 Utredningens överväganden

Evidensia vill poängtera att pristransparens är komplicerat inom avancerad djursjukvård liksom inom humanvård, då levande individer och vävnadsreaktioner styr valet av material och metod och för dessa överväganden finns tusentals artiklar. Enligt utredningen föreslås Konsumentverket att undersöka möjligheten att skapa en branschöverenskommelse mellan privata vårdgivare som arbetar inom djurens hälso- och sjukvård och Distriktsveterinärerna. Syftet är att reglera avtalsvillkoren vid köp av tjänster och öka transparensen. Evidensia är tveksamma kring hur avtalsvillkoren kommer att fastställas och det är oklart om denna typ av branschöverenskommelse är förenlig med gällande konkurrenslagstiftning.

10. Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

10.1 Ikraftträdande

Evidensia uppskattar att förslagen som påverkar behörighetsregleringen för djurvårdare föreslås träda i kraft först den 1 juli 2029. Dock ifrågasätter vi liksom övriga branschen valet av ett datum mitt under sommaren, som är den mest intensiva perioden för djursjukvården med högsäsong och semestrar samtidigt. I stället förespråkar vi ett ikraftträdande under mitten eller senare delen av hösten, till exempel oktober. Vi efterlyser även ett detaljerat förslag/beslut för hur det föreslagna undantaget och övergångsperioden för djurvårdarna kommer att se ut och att denna skyndsamt kommuniceras i god tid innan 31/12 2023 när nuvarande undantag går ut.

11. Konsekvenser av förslagen

11.2 Förslagen om behörighetsreglering inom djurens hälso- och sjukvård

Det finns från Evidensias sida en oro över att de förslag som presenterats i utredningen (kapitel 6.8) åter igen kan resultera i en brist på narkoskompetens och att vi som organisation då tappat möjligheten att internutbilda. Detta kan inträffa om inte tillräckligt många djurvårdare på nivå 3 väljer att validera sin kompetens och erhålla en legitimation som djursjukskötare, samtidigt som SLU inte kan facilitera (tex genom distansutbildning) eller öka antalet utbildningsplatser för djursjukskötare i tillräckligt hög utsträckning.

Med Vänlig hälsning

Marlene Areskog, DVM, PhD
Country Medical Director, Evidensia Sverige

marlene.areskog@evidensia.se

Mobil: +46 (0)76-9467668